

МИСТЕЦЬКО-ОСВІТНЯ ПРАКТИКА

УДК 741:378.147

Юрій Ларіонов

*професор кафедри рисунка НАОМА,
заслужений діяч мистецтв України*

Особливості викладання дисципліни «Академічний рисунок» для бакалаврів архітектури в НАОМА

Анотація. У статті розглянуто авторську методику викладання академічного рисунка за напрямком підготовки «Архітектура» на факультеті архітектури.

Ключові слова: академічний рисунок, архітектура, композиція, методика, перспектива.

Постановка проблеми та її актуальність. У наш час стрімкого розвитку комп'ютерних технологій, зважаючи на можливість легкого моделювання на екранах графічних терміналів, художньо-графічне виховання, культура архітектурного рисунка та індивідуальність художньої мови зодчого набувають особливого значення. Академічний рисунок як засіб графічної передачі видимого об'єкта або предмета не може забезпечити вивчення реальних форм. Не навчившись грамотно зображати натуру, не можна успішно рухатися шляхом образотворчого мистецтва. Без розуміння суті академічної реалістичної школи виникають самодіяльність, дилетантство, примітивізм і, в кінцевому результаті — формалізм.

Образотворче мистецтво й архітектура утворюють єдину художньо-пластичну мову, яка здебільшого розкривається при вивченні основ композиції та кольорознавства, що забезпечує міждисциплінарну інтеграцію. Тільки за умови тривалої та наполегливої роботи з вивчення натури майбутній архітектор набуває справжніх практичних навичок й уміння володіти на практиці методами та прийомами графічного зображення ідей.

В основі організації занять з фундаментальної дисципліни «Академічний рисунок» лежить інтегрований підхід, згідно з яким центральне місце відводиться інтегрованим завданням з рисунка, живопису, об'ємно-просторової композиції, розробленим з урахуванням досвіду роботи архітектурних і художніх шкіл, приватних методів викладання рисунка й живопису, що застосовувалися у попередні часи та існують в сьогоденній практиці, а також

апробованих навчальних посібників з рисунка та живопису для художників і архітекторів.

Художньо-образне мислення, яке є основою проектної діяльності архітектора, розвивається в процесі професійної освіти. Як базові дисципліни, «Академічний рисунок» та «Академічний живопис» не тільки формують професійні навички з академічно вивіреного зображення простору, але й адаптують студентів до творчого процесу архітектурного проектування, готують до вирішення складних професійних завдань в їхній майбутній архітектурній діяльності.

Аналіз останніх досліджень. Аналіз науково-педагогічних розробок, що стосуються проблеми розвитку професійних навичок і творчих здібностей студентів, засвідчує, що на сучасному етапі вона вирішена недостатньо повно, зокрема потребують детальнішого висвітлення питання теоретичного й практичного характеру підготовки архітекторів різних професійних спрямувань.

Так, у навчальних посібниках В. О. Могилевцева «Основы рисунка», М. М. Ростовцева «Академический рисунок» та О. А. Івахненка «Програма з літньої практики з живопису для студентів I–V курсів навчання Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури» майже відсутні будь-які побажання чи поради студентам архітектурного факультету.

Метою статті є визначення особливостей викладання дисципліни «Академічний рисунок» за напрямком підготовки «Архітектура», передбачених авторською методикою.

Виклад основного матеріалу. Якщо для живописця або художника-графіка рисунок може бути як самоціллю, так і результатом роботи, то у творчості архітектора він є проміжним етапом і засобом творення архітектурного образу, відображеного у проєкті, який, в свою чергу, являє собою проміжний етап на шляху відтворення його в натурі. Зауважимо, що постійні й систематичні заняття рисунком (з натури, уяви, пам'яті, пленерні зарисовки та ін.) сприяють розвиткові логічного мислення, гострого, активного та емоційного бачення світу. Рисунок — це той каталізатор, що поєднує матеріал спостережень і сферу творчих узагальнень, активізуючи тим самим механізм творчого процесу [2, с. 142].

Наше завдання — на основі оновленої нормативної навчальної програми з дисципліни «Академічний рисунок» для підготовки бакалаврів архітектури в Національній академії образотворчого мистецтва і архітектури запропонувати авторську методику викладання її на I–IV курсах архітектурного факультету.

Як засвідчує багатолітній досвід, на перший курс академії вступають студенти з різним ступенем фахової підготовки. Є серед них чимало дуже здібних, навіть талановитих, але переважну частину студентів все ж треба обережно й дбайливо вводити у світ образотворчого мистецтва. Для цього необхідна довершена навчальна програма, в основу якої має бути покладений принцип поступового ускладнення завдань, що слугуватиме стимулом для професійного зростання майбутніх архітекторів [3, с. 27].

Засвоївши визначений об'єм знань, студенти удосконалюють цим самим власні розумові й професійні здібності, створюючи передумови для отриман-

ня нових, більш складних знань. Для цього потрібні зібраність і цілеспрямованість, помножені на величезну працездатність. Це дає змогу навіть посереднім студентам оволодіти знаннями та навичками рисунка. І річ не в тому, що при творчому ставленні до навчання студент прагне знайти нові аспекти в роботі, — водночас він відкриває й нові можливості в собі. Допомогти йому вірно налаштуватися на продуктивну працю, яка приносить радість творчих відкриттів є метою оновленої нормативної навчальної програми — програми, складеної таким чином, щоб привернути увагу всіх студентів до виконання поставлених завдань з цікавістю, з ясним усвідомленням їхньої важливості.

На I–IV курсах факультету архітектури в НАОМА на фахові дисципліни «Академічний рисунок» та «Академічний живопис» відведено по шість годин на тиждень, поділених, як правило, на два дні (2+4 год.), тобто 4 години на «Академічний рисунок», 2 години — на «Академічний живопис».

Отож, бажано одразу, з першого курсу заохотити студентів працювати з повною віддачею. Домогтися цього можна лише, якщо навчити їх свідомо цінувати навчальний час, зацікавити та «запалити» завданням, розкрити перед ними сам сенс рисування, привабливість пізнання та осягнення прекрасного. Адже для багатьох з них завдання майже всього першого курсу є ніби дублюванням після завдань підготовчих курсів.

При цьому не варто пропонувати довготривалі постановки там, де є власні методики викладання, але їхня послідовність і складність у загальній концепції викладання обов'язково мають бути враховані в загальних рисах [1, с. 55].

Вважаємо також за потрібне наголосити на важливості навчального процесу копіювання, оскільки його сенс у тому, що, створюючи копію, студент повторює шлях майстра, вникаючи в конкретику рисунка (тобто — яким матеріалом, як, у якій послідовності, якій виконавчій манері був створений оригінал). Кожна копія розширює діапазон виконавчих можливостей студента, поглиблюючи, розширюючи й збагачуючи його досвід.

Переймаючи, копіюючи технічні прийоми майстрів рисунка, він шукає й знаходить власне бачення, і виробляє своє вміння. Навіть роздивлятися роботи майстрів корисно всім — у професійних колах це називається «пасивним рисуванням» [4, с. 38]. Отже, в копіюванні необхідно визначити обов'язкові моменти, коли копія виконує функцію містка при переході від одного рівня знань до іншого, складнішого. Наприклад, при переході від рисування різнофактурних предметів та пейзажів до гіпсів (I курс); при переході від портрета до постаті (II курс): перший семестр — 11 тижнів по 4 години, всього 44 години, другий семестр — 17 тижнів по 4 години, всього 68 годин.

Автором запропоновано робочу навчальну програму для I–IV курсів з конкретизацією постановок, визначенням послідовності й кількості годин на виконання. План-таблиця є суттю концепції, а текст — поясненням, коментарем запропонованих інновацій.

Нижче наводимо комплекс навчальних завдань із запропонованими змінами, зауваженнями та пропозиціями автора даної статті.

ПЛАН ЗАНЯТЬ

№ завдання	Завдання	Кількість годин на день	Розподіл робочого часу (кількість годин X на кількість днів)
ПЕРШИЙ КУРС			
I семестр			
1	Екстер'єр	8	(4×2)
2	Натюрморт	16	(4×4)
3	Капітель іонічна	12	(4×3)
4	Інтер'єр	8	(4×2)
II семестр			
1	Інтер'єр	12	(4×3)
2	Гіпсова канонізована голова Гери	20	(4×5)
3	Голова Зевса	12	(4×3)
4	Екстер'єр	12	(4×3)
5	Копія	4	(4×1)
ДРУГИЙ КУРС			
III семестр			
1	Екстер'єр	8	(4×2)
2	Голова екорше Гудона	16	(4×4)
3	Череп у трьох поворотах	12	(4×3)
4	Гіпсове погруддя в інтер'єрі	8	(4×2)
5	Автопортрет	(Домашня робота)	
IV семестр			
1	Натюрморт-постановка в інтер'єрі з різнофактурних предметів з драперіями	12	(4×3)
2	Голова Давида	20	(4×5)
3	Торс античний	20	(4×5)
4	Екстер'єр	12	(4×3)
5	Копія	4	(4×1)
ТРЕТІЙ КУРС			
V семестр			
1	Екстер'єр	8	(4×2)

2	Гіпсова постать екорше Гудона у двох поворотах	16	(4×4)
3	Інтер'єр з гіпсами	16	(4×4)
4	Копія	4	(4×1)
VI семестр			
1	Інтер'єр з подвійним освітленням	8	(4×2)
2	Гіпсова постать	12	(4×3)
3	Голова натурника в трьох поворотах	20	(4×5)
4	Одягнена постать в інтер'єрі	16	(4×4)
5	Екстер'єр	12	(4×3)
ЧЕТВЕРТИЙ КУРС VII семестр			(4×3)
1	Екстер'єр. Творчий пейзаж	12	(4×3)
2	Портрет-погруддя натурника з руками	12	(4×3)
3	Одягнена постать на тлі драперій	12	(4×2)
4	Інтер'єр в Академії	8	4×2
VIII семестр			
1	Інтер'єр багатоплановий	12	(4×3)
2	Оголена постать в легкому русі й ракурсі	20	(4×5)
3	Оголений торс в легкому русі	20	(4×5)
4	Екстер'єр панорамний, багатоплановий	16	(4×4)

ПЕРШИЙ КУРС. I семестр

1. Екстер'єр. 1/2 стандартного аркуша, графітний олівець.

Для зображення пропонується фрагмент архітектури чи будівлі. Паралельно з цим, робляться короточасні зарисовки, начерки дерев, гілок дерев, кущів. Матеріали: туш, фломастери, олівці.

2. Натюрморт з різнофактурних предметів. 1/2 стандартного аркуша, графітний олівець.

Мета: правильно закомпонувати всі предмети з драперіями, використовуючи всі можливості графітного олівця; передати всі тональні співвідношення

різнофактурних предметів за допомогою штриха, дотримуючись багатоплановості й трьохмірності.

3. Капітель іонічна. 1/2 стандартного аркуша, графітний олівець.

Мета: знайти оптимальний варіант розташування капітели в просторі аркуша, визначити та передати співвідношення окремих її частин, зберігаючи матеріальність та фактурність.

4. Інтер'єр. 1/4 стандартного аркуша, графітний олівець.

Фрагмент інтер'єру Академії.

Мета: грамотно передати лінійну перспективу.

ПЕРШИЙ КУРС. II семестр

1. Інтер'єр. Сходи міжповерхові. 1/2 стандартного аркуша, графітний олівець. Коротке завдання.

Мета: правильно закомпонувати в просторі аркуша, ретельно побудувати перспективу сходів штрихом; передати повітряну перспективу та існуючі тональні співвідношення.

2. Гіпсова канонізована голова Гери. 1/2 стандартного аркуша, графітний олівець.

Мета: закомпонувати оптимальний розмір гіпсової голови Гери в просторі аркуша; знайти співвідношення основних пропорцій, передати штрихом матеріальність і фактурність, максимально дотримуючись портретної характеристики.

3. Голова Зевса. 1/2 стандартного аркуша, графітний олівець.

Мета: знайти співвідношення голова—простір; завдання ускладнюється тим, що з'являється нахил та невеликий ракурс, необхідність прорисувати локони, не загубивши в цілому вуса, бороду, зачіску.

4. Екстер'єр — одноплановий, нескладний мотив (наприклад, ганок, веранда, надбудова, арка тощо). 1/2 стандартного аркуша, графітний олівець.

5. Копія (гіпс) — одноплановий, нескладний мотив. 1/2 стандартного аркуша, графітний олівець.

Позакласний рисунок на оцінку. Методичні фонди кабінету рисунка. Домашня робота.

ДРУГИЙ КУРС. III семестр

1. Екстер'єр — двоплановий пейзаж з архітектурою чи будівлями в замкнутому просторі. 1/2 стандартного аркуша, графітний олівець.

Мета: передати ритміку, повітряну та лінійну перспективу, ретельна прорисовка деталей.

2. Гіпсова голова екорше Гулона. 1/2 стандартного аркуша, графітний олівець.

Мета: вдале розміщення в аркуші з урахуванням нахилу; вірно визначити співвідношення основних пропорцій; штрихом передати освітлення; ретельно прорисувати деталі, вивчаючи та запам'ятовуючи назви кісток і м'язів.

3. Череп у трьох поворотах. 1/2 стандартного аркуша, графітний олівець.

Мета: Вивчення черепа людини.

Логічне продовження попереднього завдання. Академічний рисунок можна доповнювати аналітичними зарисовками з анатомічних підручників та атласів.

4. Гіпсове погруддя в інтер'єрі (можуть бути скульптурні зображення Давида, Гери, Артеміди у коридорах Академії). 1/2 стандартного аркуша, графітний олівець.

Мета: передати лінійну та повітряну перспективу, фактурність предметів, не перевантажуючи рисунок зайвим тоном.

5. Автопортрет. 1/4 стандартного аркуша, графітний олівець.

Позакласний рисунок на оцінку. Домашня робота.

ДРУГИЙ КУРС. IV семестр

1. Натюрморт-постановка з різнофактурних предметів з драперіями в інтер'єрі Академії (клас рисунка, живопису, майстерні). 1/2 стандартного аркуша, графітний олівець. Коротке завдання.

Мета: виконання в межах академічних вимог.

2. Голова Давида. 1/2 стандартного аркуша, графітний олівець.

Мета: закомпонувати, вдало знайти і розподілити в аркуші з розрахунком нахилу й повороту голови, співвідношення пропорцій її деталей. Вірно передати загальний ракурс та портретну характеристику.

3. Торс античний. 1/2 стандартного аркуша, графітний олівець.

Мета: добре розподілити в аркуші з розрахунком ракурсу, вірно передати освітлення, матеріальність.

4. Екстер'єр. Двоплановий пейзаж. 1/2 стандартного аркуша.

Матеріал на вибір, у начерках, короткочасних пошукових зарисовках можливі вугіль, сепія, сангіна, пастель.

Мета: вивчення м'яких матеріалів. Вимоги до виконання такі ж, як і стосовно графічного олівця.

5. Копія. Портрет живої голови. Формат і матеріал довільний. Робота поза-класна — на оцінку.

ТРЕТІЙ КУРС. V семестр

1. Екстер'єр. Багатоплановий (наприклад церква Миколи Притиска на Подолі в Києві). 1/2 стандартного аркуша, графітний олівець.

Мета: добре закомпонувати, прорисувати деталі з урахуванням перспективи. Визначитися з освітленням, знайти ритміку світла й тіні, не перевантажуючи роботу зайвим тоном.

2. Гіпсова постать екорше Гудона у двох поворотах. 1/2 стандартного аркуша, графітний олівець.

Мета: дві однамаштабні постаті екорше Гудона, вигляд спереду і зі спини добре розмістити в аркуші, прорисувати деталі з урахуванням освітлення.

3. Інтер'єр з гіпсами. Робота виконується в класі рисунка НАОМА. 1/2 стандартного аркуша, графітний олівець.

Мета: вміння відобразити в визначеному просторі аркуша скульптури, розмежовані простором та місцем розташування, об'єднавши їх в одну загальну композицію.

4. Копія. Портрет. Постаць натурника. Формат і матеріал довільні.

Мета: розширити діапазон технічних можливостей рисунка живої природи.

VI семестр

1. Інтер'єр з подвійним освітленням. 1/2 стандартного аркуша, графітний олівець.

Раніше в обов'язковому порядку писали інтер'єри Софії Київської, Кирилівської та Видубицької церков, зараз — інтер'єри НАОМА, зокрема, центральний вхід до музею Академії.

2. Гіпсова постаць («Списоносець» Поліклета). 1/2 стандартного аркуша, графітний олівець.

Мета й вимоги, як для академічного рисунка.

3. Голова натурника в трьох поворотах. 1/2 стандартного аркуша, графітний олівець.

Мета: одномасштабні голови натурника розташувати в просторі аркуша в «анфас» і «профіль», «три чверті». Витримати портретну характеристику, економно використовуючи тон і можливості матеріалу.

4. Одягнена постаць в інтер'єрі. Робота виконується в класі рисунка НАОМА. 1/2 стандартного аркуша, графітний олівець.

Мета: об'єднати у просторі аркуша в загальну композицію пластику натурника з геометризованими предметами, такими, як мольберти, куби, тумби, стільці тощо.

5. Екстер'єр. Складний, багатоплановий пейзаж з архітектурою. Матеріал — м'який на вибір. Формат довільний.

ЧЕТВЕРТИЙ КУРС. VII семестр

1. Екстер'єр панорамний, багатоплановий, наприклад «Площа», або «Краєвид Києва». Матеріал і формат — довільні.

Формотворчий рисунок.

2. Портрет-погруддя натурника з руками. 1/2 стандартного аркуша, графітний олівець.

Академічний рисунок.

Мета: максимальне досягнення зображувального еквіваленту — портретна характеристика, штрих, тон, освітлення, ракурс відповідно до вимог класичного портрета.

3. Одягнена постаць на тлі драперій. 1/2 стандартного аркуша, графітний олівець.

Мета: передати характерний рух натурника зі складками на одязі, його пластику. Відобразити тональні співвідношення, які утворюють драперії, композиційний та пластичний зв'язок їх, розташування в просторі приміщення.

4. Інтер'єр в Академії. Рисунок формотворчий.

Формат і матеріал — довільні.

Мета: використати всі можливості формотворчості. Найбільше поцінуються робота, де найвдаліше втілено специфіку матеріалу та виконання.

VIII семестр

1. Інтер'єр складний, багатоплановий.

Формат і матеріал — довільні.

Мета: досягти максимальної художньої виразності, поєднуючи будь-які матеріали, обов'язково використовуючи всі прийоми формотворчості, кінцевий варіант шукаючи в ескізах, у поєднанні різних формотворчих етапів, залучивши колір, фактури, навіть комп'ютерні матеріали.

2. Оголена постать в легкому русі і ракурсі. 1/2 стандартного аркуша, графітний олівець.

Академічний рисунок.

Мета: виконати всі умови як до академічного рисунка.

3. Оголений торс у легкому русі. 1/2 стандартного аркуша, графітний олівець.

Академічний рисунок.

4. Екстер'єр панорамний, багатоплановий; наприклад «Площа» або «Краєвид Києва».

Формат і матеріал — довільні.

Мета: з використанням усіх можливостей формотворчості, створити роботу, яка має бути оформлена в раму і подана як виставкова.

Академічні завдання є основою навчального процесу, тому принципів розбіжностей із затвердженою програмою з рисунка тут не може бути, але, з урахуванням специфіки факультету бажано спеціальні архітектурні вправи та завдання зробити системою, чітко визначивши їхню послідовність. Це сприятиме розвитку творчих можливостей студента, допоможе йому відчути радість творчості, стимулюватиме прагнення досягти високих цілей в архітектурі.

Оскільки запропонована автором цієї статті концепція викладання академічного рисунка побудована, в основному, на виконанні в кожному семестрі завдань з екстер'єру та інтер'єру і вихід їх на старших курсах на рівень творчих завдань, вважаємо за потрібне подати короткі відомості щодо загальноприйнятих етапів формотворчості з визначенням їхньої суті. Ці відомості є важливими для студентів, вони стануть у пригоді особливо під час проходження літніх архітектурно-творчих практик і, загалом, у їхній майбутній творчості.

ЕТАПИ ФОРМОТВОРЧОСТІ

Лінія — умовне зображення предмета. Для передачі зображуваного об'єкта використовуються тільки можливості лінії — товста, тонка, переривчаста.

Пляма — власна та падаюча тіні, активні колірні співвідношення, які дають «декор». Це допомагає урівноважити в просторі аркуша тональні співвідношення з визначеною ритмікою.

Стилізація форми — поєднання лінії з плямою, в результаті чого з'являється нова, помітно змінена та узагальнена форма зі своєю ритмікою та виразністю.

Абстрагування форми — геометризація, зміна конкретної форми в бік образної та пластичної виразності.

Асоціативність — привнесення до загальної композиції власних асоціативних доповнень. Ними можуть бути колір, фактура, текст та інші варіанти.

Пройшовши усі ці етапи в ескізах, використовуючи або комбінуючи їх, студент може виконати роботу, яка матиме закінчену самостійну композицію і вважатиметься творчою.

Слід зауважити, що всі академічні планові завдання передбачають виконання короткочасних зарисовок, начерків, підготовчих рисунків за рахунок основного часу. По закінченні кожного завдання проводиться атестація і короткий, але вичерпний розгляд робіт у присутності студентів, а наприкінці семестру — обговорення підсумків і ознайомлення з програмою наступного семестру.

У години занять (і не тільки) студентам пропонується відвідування кабінету рисунка для вивчення методичного фонду та спеціальної літератури, які постійно наявні в кабінеті рисунка, і, на наш погляд, майже в достатньому обсязі.

Висновок. За існуючою нормативною навчальною програмою завдання «Екстер'єр» та «Інтер'єр» присутні не в кожному семестрі. Програму спрощено до 2–3 довготривалих завдань, і саме ця «тривалість» спонукає до формального виконання роботи, оскільки є далекою від архітектурних завдань. Тому вважаємо, що на I–IV курсах архітектурного факультету усі перші семестри кожного курсу слід починати із завдань «Екстер'єр» і закінчувати їх завданням «Інтер'єр», посилюючи складність виконання відповідно до курсу та семестру.

Використання запропонованої автором інноваційної методики з дисципліни «Академічний рисунок» для підготовки бакалаврів архітектури дозволить їм успішніше набути професійних навичок.

Вказана методика включає використання декоративної інтерпретації академічних завдань на заняттях з академічного рисунка для студентів різних професійних спрямувань.

1. *Ли Н.* Рисунок: Основы учебного академического рисунка / Ли Николай Геннадьевич. — М. : Эксмо, 2008. — 480 с.
2. *Зайцев К.* Графика и архитектурное творчество / К. Г. Зайцев. — М. : Стройиздат, 1979. — 160 с.
3. *Магали Дельдаго Янес.* Рисунок для архитекторов / Магали Дельдаго Янес, Эрнест Редондо Домингес. — М. : АРТ — Родник, 2007. — 190 с.
4. *Норлинг Э.* Объемный рисунок и перспектива / Э. Норлинг. — М. : Эксмо, 2009 — 160 с.
5. *Пико дельла Мирандола Джованни.* Девятьсот тезисов [Пер. с лат. Н. Н. Соколовой и Н. В. Миронова]. — М. : Изд-во Русской христианской гуманитарной академии, 2010. — 259 с.

6. *Сухенко В. О.* Рисунок : навч. посіб. для студ. ВНЗ / Сухенко В. О. ; М-во культури і мистецтв України ; НАОМА. — К. : BONA MENTE, 2004. — 184 с. : іл.
7. *Крижанівський В. В.* Рисунок під час літньої практики : метод. рек. для від-ня скульптури (I—II курси) / М-во культури і мистецтв України, Держ. метод. центр навч. закл. культури і мистецтв ; НАОМА ; уклад В. Крижанівський ; відп. за вип. Н. І. Коваленко. — К. : 2000. — 16 с. : іл.
8. *Івахненко О. А.* Програма з літньої практики з живопису для студентів I—V курсів навчання Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури / О. А. Івахненко ; Держ. метод. центр. навч. закладів культури і мистецтв. — К. : АртЕк, 2003. — 15 с. : тон. іл.

**ОСОБЕННОСТИ ПРЕПОДАВАНИЯ ДИСЦИПЛИНЫ
«АКАДЕМИЧЕСКИЙ РИСУНОК» ДЛЯ БАКАЛАВРОВ АРХИТЕКТУРЫ**

Юрий Ларионов

Аннотация. В статье рассмотрена авторская методика преподавания академического рисунка на I–IV курсах архитектурного факультета.

Ключевые слова: академический рисунок, архитектура, композиция, методика, перспектива.

**FEATURES OF TEACHING «ACADEMIC DRAWING»
FOR THE BACHELORS OF ARCHITECTURE**

Yurii Larionov

Annotation. The article considers author's method of teaching academic drawing at the Faculty of Architecture at the I–IV courses.

Keywords: academic drawing, architecture, composition, technique, perspective.